

BESLUT
2019-08-12

Dnr Ö 19-2019

KLAGANDE

Blekinge kompetenscentrum
Landstingets kansli
371 81 Karlskrona

ÖVERKLAGAT ÄRENDE

Etikprövningsmyndighetens beslut den 8 maj 2019, dnr 2019-00297, se bilaga

Projekttitel: Att mäta känslan av sammanhang bland barn mellan 8–12 år

SAKEN

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

ÖVERKLAGANDENÄMNDENS BESLUT

Överklagandenämnden upphäver Etikprövningsmyndighetens beslut och tar inte upp ansökan till vidare prövning. Överklagandenämnden lämnar tillbaka ärendet till Etikprövningsmyndigheten för behandling av frågan om rådgivande yttrande.

BAKGRUND

Inom främst folkhälsovetenskaplig forskning har begreppet känsla av sammanhang (sense of coherence) blivit ett vanligt förekommande instrument för att fånga människors förmåga att bevara sin hälsa. Under senare tid har detta begrepp också operationaliserats för barn. Känsla av sammanhang (Kasam) söker att mäta tre dimensioner av livet, dess begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet.

Inom socialtjänstens område har man i vissa kommuner under senare tid börjat använda s.k. Smileyfigurer istället för skriftliga svar för att mäta Kasam i samband med samtal med omhändertagna och placerade barn. Huvudsyftet med denna ansökan är att undersöka om detta påverkar barns svar genom att jämföra en experimentgrupp (Smileygruppen) med en kontrollgrupp som får svara på samma frågor på traditionellt vis. I båda fallen utifrån en skala med 16 items. För att säkerställa att den slumpmässiga fördelningen av grupptillhörighet har fungerat får eleverna besvara ett frågebatteri som avser att mäta livstillfredsställelse (life satisfaction).

Etikprövningsmyndigheten har bedömt att nyttan av forskningsprojektet är begränsad samtidigt som forskningen innebär en betydande risk för forskningspersonerna på så vis att barn som inte förstår frågorna kan bli oroliga och få en känsla av misslyckande. Man riktar också kritik mot valideringsprocessen.

BESLUT
2019-08-12

Dnr Ö 19-2019

I överklagandet förtydligar den forskningsansvarige och företrädaren för forskningshuvudmannen, Blekinge kompetenscentrum, projektets praktiska nytta i och med att BarnKasam med s.k. Smileyfigurer har börjat implementeras av socialförvaltningar i flera kommuner i samtal med placerade barn och unga i samhällsvård. Överklagandet innefattar en utförlig beskrivning av vad som ligger bakom att vissa barn betonat att en del av frågorna var svåra att förstå och menar att det snarast handlat om att barnen har reflekterat kring frågorna och speciellt svårigheten att veta om man har det bättre än andra. Detta kan därför inte tas till intäkt för någon tydlig risk för oro och känslor av misslyckande hos barnen. Överklagandet betonar också att instrumentet SLSS enbart är avsett för att se om den slumpmässiga uppdelningen i kontroll och experimentgrupp har fungerat så som avsetts. Huvudfokus i själva studien är inte SLSS utan de två BarnKasam versionerna.

SKÄL FÖR BESLUTET

Projektets datainsamling görs i skolor och forskningspersonerna (skolbarnen) är inte identifierade. Eftersom alla insamlade data är helt anonymiserade och oidentifierade kommer projektet inte att behandla personuppgifter. Inte heller kan projektet i övrigt anses vara av sådan art att etikprövningslagen är tillämplig. Etikprövningsmyndighetens beslut bör därför upphävas och ansökan inte tas upp till vidare prövning.

Klaganden har emellertid begärt ett rådgivande yttrande för det fall forskningsprojektet inte faller inom etikprövningslagens tillämpningsområde. Ärendet bör därför lämnas tillbaka till Etikprövningsmyndigheten för behandling av frågan om sådant yttrande.

Överklagandenämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Ann-Christine Lindeblad, Kjell Asplund, Gert Helgesson, Jessica Nihlén Fahlquist, Johan Fritzell, Bengt Gustafsson och Lena Näslund efter föredragning av Johan Fritzell. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Christina Eintrei, Bimbi Ollberg och Birgitta Hübinette samt kanslichefen Jörgen Svidén och administrativa sekreteraren Eva Kaaman Modig deltagit.

På överklagandenämndens vägnar

Ann-Christine Lindeblad
Ordförande

Protokoll
Lund avdelning 3 Övrig forskning
2019-05-08

NÄRVARANDE

Ordförande

Anna Billing

Ledamöter med vetenskaplig kompetens

Gunilla Albinsson (pedagogik), deltog ej i § 12 p.g.a. jäv

Elia Psouni (psykologi)

Ole Elgström (statsvetenskap), vetenskaplig sekreterare

Göran Molin (mikrobiologi)

Mina O'Dowd (sociologi)

Bengt Sivberg (vårdvetenskap)

Vilhelm Persson (juridik)

Sari Pekkola (sociologi)

Ledamöter som företräder allmänna intressen

Ulla-Britt Andersson

Conny Bäck

Lennart Hägglöf

Ann Hörnebrant-Sturesson

Esmacil Salehi

Övriga

Lennie Reimers, handläggare

Protokoll
Lund avdelning 3 Övrig forskning
2019-05-08

utdrag ur protokoll

§ 24 Ansökan från Region Blekinge, dnr 2019-00297. Återremiss.

Projekttitel: Att mäta känslan av sammanhang bland barn mellan 10-12 år.

Ansvarig forskare:

Behörig företrädare

Föredragande: Bengt Sivberg

Beslut: Avslag.

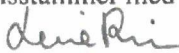
Etikprövningsmyndigheten bedömer att nyttan av forskningsprojektet, som det har beskrivits, är begränsad samtidigt som forskningen innebär en betydande risk för forskningspersonerna. Etikprövningslagens kanske främsta syfte är att skydda forskningspersonerna, särskilt minderåriga, från obehag och skada. Den sökande tar otillräcklig hänsyn till den tydliga risk för oro och känslor av misslyckande hos barn som inte förstår instrumentets frågor. I pilotstudien av det icke validerade instrumentet Students' Life Satisfaction Scale hade nästan tio procent - en betydande andel - av de svarande barnen svårigheter med att förstå två frågor.

Etikprövningsmyndigheten ser vidare den beskrivna valideringsprocessen som bristfällig och otillförlitlig utifrån ansökan och sökandens svar på begärda kompletteringar. Till bedömningen ovan läggs därmed risken, i ett vidare perspektiv, för negativa effekter på andra potentiella grupper om en sådan valideringsprocess accepteras.

Etikprövningsmyndigheten avslår därför ansökan.

För information om hur man överklagar, se bilaga.

Att utdraget överensstämmer med originalet intygar:

Lennie Reimers
Handläggare